

Základy filmové analýzy a příkladová studie: Jan Němec Sousto

Přípravné kurzy 2020

Katedra divadelních a filmových studií FF UP

Luboš Ptáček

Doplňující teoretický text

- Kristin Thompsonová, David Bordwell: *Umění filmu Úvod do studia formy a stylu*. Praha: AMU, 2011. s. 513–574.

Film jako umělecké dílo

- Film (jako umělecké dílo) vnímáme jako celek
- Při sledování filmu rekonstruujeme příběh, charaktery postav, prostředí
- Příběh v nás vyvolává různorodé emociální nálady
- K postavám a událostech zaujímáme osobní postoj

Analýza

- Metoda zkoumání
- Rozklad na menší více pochopitelné části
- Jak je film udělán?
- Proč je tak udělán?
- Jak ho vnímá divák?
- Čím se odlišuje od ostatních filmů?

Základní kompetence

- **Znalost terminologie** – základní pojmy, schopnost pojmenovat analyzované prvky
- **Znalost kinematografie** – hodnocení a analýzu filmu provádíme vždy na pozadí naší předchozí zkušenosti
- **Životní zkušenost** – vkládáme své osobní životní zkušenosti

Působení filmu

- **Emocionální prožitek** (postav, diváků) – jak film prožíváme, které emoce v nás vyvolává
- – základní účinek filmu (uměleckého díla)
- **Racionální rovina** – poučení, potvrzení či přehodnocení životních názorů

Základní složky filmu

- Příběh (téma a motivy) prostředí (prostor a čas)
- Postavy (charaktery a vztahy, jednání postav)
- Žánr (žánrové zařazení, ž. konvence)
- Způsob vyprávění (lineární, paralelní, retrospektivní, typ vypravěče)
- Filmový styl (mizanscéna, kamera, střih, filmové herectví, zvuková stopa)

Obecný postup analýzy

- Výběr tématu (co budu analyzovat, čemu chci porozumět)
- Stanovení cíle (co chci analýzou dosáhnout)
- Stanovení postupu (jakým způsobem budu analýzu provádět)

Téma a motivy

- **Téma** – základní myšlenka uměleckého díla, centrální prvek, kterému jsou ostatní podřízené
- **Motiv** – dílčí část, základní prvek umělecké výstavby
- **Volné motivy** – takové na jejímž pořadí nezáleží
- **Vázané motivy** – jsou především motivy dějové, na jejichž pořadí záleží

Příkladová analýza Sousto (1960)

- Režie Jan Němec
- Absolventský film na FAMU
- Natočeno podle povídky Arnošta Lustiga

Analýza

- Kdy a kde se příběh odehrává?
- Jaké je základní téma filmu?
- Kdo je vypravěč?
- Jaké emoce film vyvolává?
- Jak je stupňováno napětí?
- Z čeho se skládá zvuková stopa?

Kdy a kde?

- Konec druhé světové války
- Neznámé nádraží
- Transport smrti

Téma a motivy

- **Téma:** Příprava na útěk
- **Dílčí vázané motivy:**
 - - plán na obstarání chleba
 - - losování
 - - akce
 - - epilog

Vypravěč

- Vypravěčem je jedna z postav.
- Vypráví v minulém čase – nejméně jeden z chlapců musel útěk přežít.
- Vypravěče identifikujeme až v závěru.

Emoce

- Z hlediska diváků: napětí
- Z hlediska postav: napětí a strach

Stupňování napětí

- Navozeno nejistými a odkládanými informacemi
- - doba, za kterou obejde strážný vlak, je proměnlivá – nevíme, jak dlouho bude trvat při vlastní akci
- Doba losování je protahována
- Odkládána je informace, zda byla akce úspěšná a zda se nikomu nic nestalo

Zvuk

- Hlas vypravěče
- Dialogy postav
- Šumy a ruchy (výstřely v pozadí stupňují napětí)
- Zvuk natáčen kontaktně (menší srozumitelnosti, větší autenticita)
- Absence hudby (zazní až při závěrečných titulcích, vnáší do filmu patos)

Závěrem

- Navazující snímek *Démanty noci* (1964)
- Zobrazuje útěk z transportu
- Silně stylizovaný film, který zprostředkovává vnitřní prožitek mezní situace.

- Děkuji za pozornost